

Bokredaktör: Gun Berfelt Tel: 08-790 34 80

Ny svensk lärobok i onkologi

Ulrik Ringborg, Roger Henriksson, Sten Friberg, red. **Onkologi**. 584 sidor. Stockholm: Liber, 1998. Pris ca 1 100 kr. ISBN 91-47-04858-1.

Recensent: Carl-Fredrik Carlson, medicine kandidat (termin 8), Lund, samt Torsten Landberg, professor, onkologiska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

År 1963 publicerades de två nordiska läroböckerna »Tumörsjukdomar» och »Strålterapi» (Almqvist & Wiksell). De fick en efterträdare i den nordiska läroboken »Klinisk onkologi», som kom ut i två upplagor (1981 och 1987, Esselte Studium). Ytterligare läroböcker inom området har publicerats, såsom »Tumörsjukdomar» (1996, Studentlitteratur).

Det har emellertid under senare år funnits ett behov av en modern, detaljerad men ändå översiktlig lärobok i onkologi. Den aktuella publikationen försöker tillgodose detta behov. Boken är författad av en panel av 74 specialister verksamma i Sverige, och boken speglar framför allt den verksamhet som drivs av de två specialiteterna allmän respektive gynekologisk onkologi i Sverige.

Heltäckande till högt pris

Som student och presumtiv bokköpare är det framför allt tre parametrar man överväger mer noggrant. Priset, dispositionen och omfattningen. Den första, priset, är ofta den som har störst genomslagskraft när det slutgiltiga valet görs. De övriga två, dispositionen och omfattningen är av något underordnad betydelse, men för den skull absolut inte oviktiga. Man har att ta hänsyn till och väga dessa parametrar mycket noggrant mot varandra. Den i november nyutkomna läroboken i onkologi illustrerar väl den ganska svåra situationen som kan uppkomma vid valet av kursbok.

Föredömlig disposition

I fråga om disposition, här med betydelsen typografi, kapitelomfattning, il-

lustrationer, tabeller och faktarutor är boken ett utomordentligt gott föredöme. Varje kapitel inleds med en innehållsförteckning och några, men tyvärr alltför få, avslutas med en kort sammanfattning.

Typografin är som helhet stram, men trots det behaglig. Bildmaterialet i den löpande texten består av svartvita figurer. De är illustrativa utan att vara överbelastade. Ett antal färgbilder är samlade i slutet i ett antal separata blad.

Komplett kunskapsbank

Vad gäller omfattning, lämnar boken intet övrigt att önska. Den är komplett så till vida att det mesta inom modern onkologi, från etiska överväganden via tumörbiologiska begrepp till TNM-kriterier och specifik behandling, finns representerat. Boken uppfyller här redaktionens mål att »öka kunskaperna om den totala värdkedjan för en cancerpatient» mycket väl.

Boken fungerar också som ett basalt uppslagsverk vad gäller mera ovanliga tillstånd. Bibliografierna är dock relativt kortfattade och berör huvudsakligen översiktsarbeten. Problemet är här snarare att boken är alltför omfattande för att kvalificera sig som kurslitteratur, speciellt som grundkursen i onkologi för närvarande endast upptar cirka tre veckor.

Avskräckande pris

Så till priset, som nämnts inledningsvis är detta för många studenter den faktor som tyvärr väger tyngst. Onkologiboken kostar i handeln runt tu-

senlappen, en summa som kan avskräcka den mest välbeställde.

Rekommenderas varmt

Sammanfattningsvis uppfyller boken alla kriterier på en bra kursbok i onkologi, och vore det inte för det höga priset skulle den sannolikt hamna på medicinarnas »tio i topp»-lista över kurslitteratur värd att investera i. Personligen kan vi varmt rekommendera den. •

Två böcker om läkaryrket i kvinnoperspektiv

Birgitta Evengård, red. **Kvinnor i vitt. Om kreativitet på universitetssjukhus**. 187 sidor. Stockholm: Bonnier Utbildning, 1998. ISBN 91-622-2676-2.

Elisabeth Hultcrantz, red. **Läkare, doktor, kvinna**. 246 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1998. ISBN 91-44-00979-8.

Recensent: Susanne Plate, överläkare och klinikchef, kirurgiska kliniken, Länsdelssjukhuset, Arvika.

Boken »Kvinnor i vitt – om kreativitet på universitetssjukhus» är en bok som tillkommit på initiativ av Anders Persson, sjukhusdirektör på Huddinge sjukhus. Den kan ses som en del av hans projekt – att se och lyfta fram kvinnorna, hela vägen, även till chefspositioner. Författarna har velat skapa ett tidsdokument; så här ser det ut idag, är det bra eller dåligt?

Intervjuer med kvinnliga läkare

Boken är till största delen uppbyggd kring intervjuer med ett antal kvinnliga läkare på Huddinge sjukhus. De har i sina respektive avsnitt, där de presenteras med vältaga foton och allmänna personalia, beskrivit sina egna personliga erfarenheter. De talar om sin bakgrund, sina föredömen, om misslyckanden de upplevt men också om de mål de satt upp och huruvida de nått dessa.

Bland dessa texter finns dessutom kapitel insprängda som belyser olika aspekter på ämnet »kvinnor i vitt». Man tar upp kvinnornas historia inom medi-

cinen och kvinnornas, ja hela läkarkårens, arbetsmiljö. Man delger läsaren olika analytiska teorier om vad som formar kvinnors kreativitet och vilka förväntningar som finns på dem som kvinnor. Ett kapitel behandlar det arbete man lagt ner på den pedagogiska utvecklingen inom medicinen ur ett genusperspektiv, och ytterligare ett fångar genom intervjuer med dagens kvinnliga medicinstudenter, den kommande generationen medicinarens frågor. De så viktiga ledarskapsfrågorna belyses i ett eget kapitel.

Författarna besvarar frågor från medicinstudenter

»Läkare, doktor, kvinna» har skrivits av nätverket för kvinnliga universitetslektorer vid medicinska fakulteter i Sverige.

Bokens stomme är en knippe frågor från dagens medicinstuderande med anknytning till könsfrågorna. Det är frågor som de olika författarna försöker besvara på sitt eget sätt i sina respektive kapitel. Här utgår de dels från egna personliga erfarenheter, dels från ett gediget referensmaterial. Ur detta redovisar författarna olika åsikter och teoribildningar för att belysa saken från olika vinklar. Boken är rikt illustrerad med spetsfundiga ögonblicksteckningar av kollegan May Strandberg.

Syftet med boken uppges vara att skapa ett tidsdokument från en yrkesgrupp. (Detta skulle även kunna användas inom framtida forskning.) Meningen är också att boken ska kunna användas som kurslitteratur under läkarutbildningen samt i studiecirkel.

Olika trots gemensamt tema och samma målgrupp

Böckerna belyser ett gemensamt ämne, och de riktar sig till samma målgrupper. De gör det delvis på samma sätt, genom att utgå från dagens medicinstudenters funderingar kring yrke, kön och karriär. De olika utvalda kvinnornas berättelser kring dessa frågor ser också ut på ett liknande sätt i de båda böckerna. Ändå skiljer sig böckerna åt.

»Kvinnor i vitt» är inbunden med hårda pärmar och med ett flashigt omslag. Fotografier och layout ger boken ett påkostat intryck. Den är lättillgänglig och lättläst i alla delar.

»Läkare, doktor, kvinna» ser ut som en typisk bok från studentlitteratur (vilket den ju faktiskt också är). Den är mera påtagligt formad som en lärobok med långa referenslistor, och den är

upbyggd på ett akademiskt, mera svår-tillgängligt sätt. Ändå anser jag att den sistnämnda trots allt är mera lättläst, att den faktiskt belyser ämnet på ett lättillgängligt och ändock vederhäftigt sätt.

Tidsdokument till nytta i utbildningen

Båda böckerna är de facto tidsdokument, och båda kan användas av medicinstuderande under utbildning för att skapa insikt.

Kanske är böckernas största uppgift just denna: att visa att könsfrågorna inom den medicinska världen är ett problem. Man vill gärna inte se det som nybakad medicinare. »Inte drabbar sånt mig!» Det finns mekanismer för att förtränga de faktiska förhållandena, kanske beroende på att »problemet förs ner på individplan, det vill säga att kvinnan själv framstår som problematisk. Och vem vill stämpas som bråkstake?». I stället hanterar kvinnan saken på olika sätt. Hon tar på sig roller, t ex som maskot, mamma, förförerska eller »man». Bara ett fåtal orkar ifrågasätta, revoltera, vara »bråkig feminist». Det är lättare att säga: »Jag har aldrig haft problem för att jag är kvinna!» Kanske inte. Men glastaket finns faktiskt.

Ren statistik: På Huddinge sjukhus utgörs läkarkåren till 41 procent av kvinnor, överläkarkåren består till 30 procent av kvinnor, och av verksamhetscheferna är 18 procent kvinnor. Andra exempel visar samma förhållande: Fallande trend i kvoten kvinnor ju högre upp man kommer. Man skyller dessa talande siffror på att »kvinnor vill inte ha makt, de satsar på familjen». Ingen av de berättelser som står att läsa i de bägge böckerna konfirmerar detta. Vad betyder det?

Vardagsverkligheten saknas

Båda böckerna kan rekommenderas, oberoende av åsikter ges nya infallsvinklar. Det enda jag som icke-akademisk karriärkvinna saknar är bilderna från alla de kvinnor som kämpar mot glastaket i den medicinska vardagen på de »vanliga» sjukhusen och på vårdcentralerna.

Det hade varit intressant – också för våra medicinstudenter – att få inblick även i denna värld ur ett kvinnoperspektiv. De flesta av dem kommer ju trots allt inte att göra akademisk karriär utan en karriär som innebär att de måste ställa sig den viktiga frågan gällande specialitetsval, jourbörda och ledarskap: »Har könet någon betydelse?» •

Boknotiser

Graham Mulley, Neil Penn, Eileen Burns, eds. **Older people at home: Practical issues.** 136 sidor. London: BMJ Books, 1998. ISBN 0-7279-1258-5.

Henning Kirk, Marianne Schroll, red. **Viden om aldring – veje til handling.** 256 sidor. Köpenhamn: Munksgaard, 1998. Pris 198 dkr. ISBN 87-16-12158-9.

Alexander Blount, ed. **Integrated primary care. The future of medical and mental health collaboration.** 297 sidor. New York–London: W W Norton, 1998. ISBN 0-393-70253-7.

Bengt Sjölenius. **Delegering. Läkemedel. Ansvar. En praktisk handbok.** 3:e upplagan. 338 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1998. ISBN 91-44-00389-7.

Michelle P Warren, Mona M Shangold. **Sports gynecology. Problems and care of the athletic female.** 171 sidor. Oxford: Blackwell Science, 1998. Pris £32.50. ISBN 0-86542-463-2.

Cynthia Kuhn, Scott Swartzwelder, Wilkie Wilson. **Buzzed. The straight facts about the most used and abused drugs from alcohol to ecstasy.** 317 sidor. New York–London: W W Norton & Co, 1998. ISBN 0-393-31732-3.

Nils Uddenberg. **Arvsdygden. Biologisk utveckling och mänsklig gemenskap.** 381 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1998. Pris ca 343 kr. ISBN 91-27-07225-8.

Marianne Hansson Scherman. **Den besvärlige patienten. Om den inre logiken i skilda sätt att tänka om sjukdom och bot.** 115 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1998. Pris ca 192 kr. ISBN 91-44-60581-1.

Id Hesso, red. **Klinisk ernæring.** 3. udgave. 287 sidor. Köpenhamn: Munksgaard, 1998. Pris 298 dkr. ISBN 87-16-11918-5.